НОВАЯ ЭРА НАУКИ И ЗНАНИЙ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
global-science-review.com
editor@global-science-review.com

MAKTABGACHA TA’LIM TIZIMIDAGI ILG‘OR TAJRIBALAR TAHLILI

G.E.Ismatullayeva
Farg‘ona viloyati Pedagogik mahorat markazi
“Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta’lim metodikalari” kafedrasi katta o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada xalqaro tadqiqot va ta’lim reytinglarida yuqori o‘rinlarni egallab kelayotgan davlatlar (Finlandiya, Singapur, Janubiy Koreya) ning maktabgacha ta’lim tizimidagi ilg‘or tajribalari tahlil qilingan. Shuningdek, xalqaro yondashuvlarni O‘zbekiston Respublikasining milliy maktabgacha ta’lim tizimiga tatbiq etish yo‘llari, pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini oshirish hamda ta’lim sifatini yanada yaxshilash bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Maktabgacha ta’lim, xalqaro reytinglar, Finlandiya modeli, Singapur tajribasi, "Ilk qadam" milliy dasturi, inklyuziv ta’lim, pedagogik mahorat.

Аннотация

В данной статье проанализирован передовой опыт стран (Финляндия, Сингапур, Южная Корея), занимающих лидирующие позиции в международных исследовательских и образовательных рейтингах, в сфере дошкольного образования. Также разработаны научно-практические рекомендации по внедрению международного опыта в национальную систему дошкольного образования Республики Узбекистан, повышению профессионального потенциала педагогических кадров и дальнейшему улучшению качества образования.

Ключевые слова: Дошкольное образование, международные рейтинги, модель Финляндии, опыт Сингапура, на циональная программа «Илк қадам», инклюзивное образование, педагогическое мастерство.

Abstract (In English)

This article analyzes the best practices in preschool education from countries (Finland, Singapore, South Korea) that occupy leading positions in international research and educational rankings. Furthermore, it outlines scientific and practical recommendations for integrating international approaches into the national preschool education system of the Republic of Uzbekistan, enhancing the professional capacity of pedagogical staff, and further improving the quality of education.

Keywords: Preschool education, international rankings, Finnish model, Singapore experience, "Ilk qadam" program, inclusive education, pedagogical skills.

Bugungi kunda jahon miqyosida raqobatbardosh, innovatsion va barqaror rivojlanayotgan davlatlar qatoridan joy olishning asosiy sharti – bu inson kapitaliga investitsiya kiritish, xususan, uzluksiz ta’limning ilk bo‘g‘ini bo‘lgan maktabgacha ta’lim sifatini tubdan oshirishdir.

PISA, PIRLS, TIMSS kabi nufuzli xalqaro baholash dasturlari va ta’lim indekslari shuni ko‘rsatmoqdaki, o‘quvchilarning maktab yoshidagi akademik muvaffaqiyatlari bevosita ularning maktabgacha yoshda olgan ilk ta’limi, tarbiyasi va kognitiv rivojlanish darajasiga tayanadi. Shu bois, dunyo miqyosida ta’lim reytinglarida doimiy ravishda yetakchilik qilib kelayotgan davlatlar (Finlandiya, Janubiy Koreya, Singapur, Yaponiya) tajribasini o‘rganish va milliy ta’lim tizimiga tatbiq etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro ta’lim reytinglarida yuqori natijalarni qayd etayotgan davlatlar maktabgacha ta’limni ijtimoiy qatlamlarni tenglashtiruvchi va shaxsni har tomonlama rivojlantiruvchi asosiy poydevor sifatida ko‘radi. Ushbu mamlakatlarning ilg‘or tajribalarini quyidagi yo‘nalishlarga bo‘lib o‘rganish mumkin:

1. Finlandiya modeli: "O‘yin orqali o‘rganish" va pedagogik erkinlik.

Finlandiya ta’lim tizimi xalqaro miqyosda eng samarali tizimlardan biri sifatida tan olingan. Maktabgacha ta’limda quyidagi prinsiplar ustuvor:

Akademik majburiyatning yo‘qligi: Bolalar 7 yoshga to‘lgunga qadar rasmiy yozish va o‘qishga o‘qitilmaydi, asosiy e’tibor o‘yin, ijtimoiy moslashuv va tabiat bilan tanishishga qaratiladi.

Yuqori malakali kadrlar: Bog‘cha tarbiyachilari majburiy ravishda kamida magistrlik darajasiga ega bo‘lishi shart, bu esa ta’lim sifatini kafolatlaydi.

Individual yondashuv: Har bir bola uchun uning qiziqishlari va imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda shaxsiy rivojlanish rejalari tuziladi.

2. Singapur modeli: Ertalabki rivojlanish va texnologik integratsiya

Singapur Global raqobatbardoshlik indeksi va ta’lim reytinglarida doimo yuqori o‘rinlarni egallaydi. Uning maktabgacha ta’limdagi o‘ziga xosligi:

"NEL" (Nurturing Early Learners) dasturi: Bolalarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va muloqot ko‘nikmalarini erta yoshdan shakllantirishga yo‘naltirilgan davlat standarti amal qiladi.

Davlat va xususiy sheriklik (DXSH): Maktabgacha ta’lim muassasalari tarmog‘ini kengaytirishda davlat qat’iy sifat nazorati ostida xususiy sektorni faol jalb etadi.

STEM elementlari: Kichik yoshdan boshlab oddiy loyihaviy faoliyat, raqamli savodxonlik va ekologik madaniyat elementlari kiritiladi.

3. Janubiy Koreya modeli: Madaniy qadriyatlar va oilaviy hamkorlik

Janubiy Koreyada maktabgacha ta’lim sifatiga davlat darajasida jiddiy e’tibor qaratiladi:

"Nuri" yagona milliy dasturi: 3–5 yoshli barcha bolalar uchun davlat tomonidan moliyalashtiriladigan yagona ta’lim dasturi joriy etilgan bo‘lib, u teng boshlang‘ich imkoniyatlarni ta’minlaydi.

Ota-onalar bilan hamkorlik: Bolaning oiladagi muhiti va bog‘chadagi ta’lim jarayoni uzviy bog‘langan holda olib boriladi.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda maktabgacha ta’lim sohasi tubdan isloh qilinib, davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylantirildi. Xususan:

Maktabgacha ta’lim qamrovi keskin oshirildi;

"Ilk qadam" milliy davlat o‘quv dasturi amaliyotga joriy etilib, xalqaro ilg‘or tajribalar milliy an’analar bilan uyg‘unlashtirildi;

Muqobil va xususiy bog‘chalar tarmog‘ini rivojlantirish uchun qulay huquqiy va iqtisodiy sharoitlar yaratildi.

Biroq, xalqaro reytinglardagi yetakchi davlatlar tajribasidan kelib chiqqan holda, quyidagi vazifalarni hal etish dolzarb bo‘lib qolmoqda:

Pedagog kadrlarning maqomi va malakasini oshirish: Tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarlik darajasini Singapur, Koreya tajribasi asosida yanada yuksaltirish, ularning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish.

Inklyuziv ta'limni rivojlantirish: Imkoniyati cheklangan bolalarni erta yoshdan jamiyatga moslashtirish mexanizmlarini xalqaro standartlarga moslashtirish.

Mintaqaviy tafovutlarni qisqartirish: Qishloq joylaridagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarining moddiy-texnik bazasini va metodik ta'minotini shahar darajasiga yetkazish.

Xulosa qilib aytganda, xalqaro tadqiqot reytinglarida yuqori natijalarga erishgan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tizimiga kiritilgan har bir investitsiya kelajakdagi iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotning kafolatidir. O'zbekistonda bu borada olib borilayotgan islohotlarni yanada chuqurlashtirish uchun quyidagi amaliy tavsiyalar taklif etiladi:

Birinchidan, maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlash va qayta tayyorlash oliy ta'lim tizimini xalqaro standartlar asosida transformatsiya qilishni davom ettirish;

Ikkinchidan, bolalarda erta yoshdan boshlab ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiruvchi o'yin texnologiyalarini keng joriy etish;

Uchinchidan, ta'lim jarayoniga zamonaviy raqamli texnologiyalar va monitoring tizimlarini tatbiq etish orqali ta'lim sifatini doimiy baholab borish mexanizmini yaratish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida"gi Qonuni. – T., 2019.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston -2030” strategiyasi
3. "Ilk qadam" milliy davlat o‘quv dasturi. – T., 2026.
4. Титов В.А.Педагогика зарубежных стран (сравнительная педагогика). А-Приор, 2010.
5. Sahlberg, P. *Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* – Teachers College Press, 2014.
6. Singapur Ta’lim vazirligi (MOE). *Nurturing Early Learners: A Framework for a Kindergarten Curriculum in Singapore.*